

بررسی سلامت جنسی زوجین و شیوه‌های تأمین آن در اندیشه شیعی بر اساس احادیث کتاب وسائل الشیعه

نویسنده: دکتر غلامرضا معارفی

استادیار و عضو هیأت علمی دانشکده پزشکی دانشگاه شاهد

E-mail: dr-Maarefi@yahoo.com

نویسنده مسئول:

چکیده

مقدمه: سلامت جنسی (Sexual Health) و شیوه‌های تأمین آن از مهم‌ترین مسائل مربوط به حوزه مطالعات جنسی علوم گوناگونی مانند پزشکی، روان‌شناسی، علوم تربیتی، جامعه‌شناسی، حقوق و... است؛ زیرا بخش مهمی از سلامت جسمی و روانی افراد، تحکیم بنیان خانواده و تشکیل جامعه سالم و رشد یافته مربوط به این مقوله و شیوه‌های تأمین آن است. در تعالیم دینی مذهب شیعه نیز در این باره آموزه‌های ارزشمندی وجود دارد که در این پژوهش بررسی شده‌است. هدف: این پژوهش به دنبال شناسایی، بررسی و استخراج آموزه‌های مذهب شیعه در ارتباط با مسأله سلامت جنسی و شیوه‌های تأمین آن است.

مواد و روش کار: در این مطالعه، احادیثی که در کتاب ارزشمند وسائل الشیعه (کتاب تفصیل وسائل الشیعه الی تحصیل مسائل الشرعیه معروف به وسائل الشیعه نام کتابی است که توسط «محمد بن الحسن بن علی العاملی ملقب به حر عاملی درباره مسائل شرعیه تدوین شده و به صورت دوره‌های ۲۰ و ۳۰ جلدی منتشر شده است) در ارتباط با مسائل جنسی وجود دارد، مورد بررسی و تحلیل قرار گرفته‌است. این تحقیق به روش توصیفی از نوع تحلیل محتوایی (Content analysis) به صورت تحلیل کیفی داده‌ها انجام شده‌است.

نتایج: بررسی و تحلیل محتوایی احادیث نشان داد در اندیشه شیعی، سلامت جنسی زوجین جایگاه مهمی دارد و برای تأمین آن از روش‌های متعدد و متفاوت استفاده شده‌است. نتیجه‌گیری: بررسی احادیث و طبقه‌بندی آن‌ها نشان داد سلامت جنسی زوجین دارای اهمیت خاصی است که برای تأمین آن از شیوه‌های زیر استفاده شده‌است: (۱) ایجاد نگرش مثبت از روابط جنسی، (۲) تبیین تفاوت میل جنسی زن و مرد، (۳) تبیین وظایف جنسی مشترک و مختص زوجین، (۴) ضابطه‌مندی روابط جنسی، (۵) پرهیز از کامیابی جنسی غیرمشروع.

واژه‌های کلیدی: سلامت جنسی، روابط جنسی، میل جنسی، وظایف جنسی، کامیابی جنسی

دوماهنامه علمی - پژوهشی
دانشگاه شاهد
سال شانزدهم - شماره ۲۸
دی ۱۳۸۷

وصول: ۸۶/۱۱/۷

پذیرش: ۸۷/۲/۲۸

مقدمه

انسان موجودی است که ابعاد گسترده و پیچیده‌ای دارد. پرسش از ابعاد وجودی انسان از دیرباز ذهن وی را به خود مشغول کرده و همواره این پرسش مطرح بوده که آیا انسان همین جسم مادی است یا افزون بر آن روحی غیرمادی نیز دارد؟ در این زمینه، مباحث و مکتوبات فراوانی از دانشمندان علوم گوناگون وجود دارد. در مباحث انسان‌شناسی، نظریه‌ای است که انسان را دارای دو بعد مادی و غیرمادی می‌داند. بر اساس نظریه دوگانه انگاری (Dualism)، انسان موجودی است که از دو بعد جسمانی و روحانی تشکیل شده که هر یک، ویژگی‌های خاص دارد. برخی از آیات قرآن کریم با تشریح نحوه خلقت انسان به دو بعدی بودن او اشاره دارند.

خداوند در قرآن کریم می‌فرماید: «و همانا ما آدمی را از گل خالص آفریدیم، سپس به صورت نطفه گردانیده و در جای استوار قرار دادیم، آنگاه نطفه را علقه (خون بسته) و علقه را گوشت پاره و باز آن گوشت را از استخوان و سپس بر استخوان‌ها گوشت پوشانیدیم (پیکری کامل آفریدیم). سپس از آن (با دمیدن روح پاک و مجرد) خلقتی دیگر پدید آوردیم. آفرین باد بر خدا که بهترین آفرینندگان است.» [۱]

استفاده از واژه «خلقتنا» و «انساننا» در آیه فوق اشاره به دو بعدی بودن انسان و تفاوت بنیادین آن دارد.

این جامعیت که از سرشت (Moulds) انسان بر می‌خیزد وی را از سایر موجودات ممتاز ساخته، زمینه گل سرسید آفرینش بودن او را فراهم کرده، تا با عبودیت و پیروی از فرامین الهی به مقام خلیفه‌اللهی دست یابد. [۲] رسیدن به این مقام در گرو رشد هماهنگ همه استعدادها و قابلیت‌های (Ability) انسانی است و یکی از مهم‌ترین این استعدادها، غریزه جنسی (Sexual instinct) است.

غریزه جنسی و میل برگرفته از آن (Sexual desired) منشأ تحولات مهمی در ابعاد گوناگون زندگی انسانی است. این اثرگذاری تا اندازه‌ای است که عده‌ای میل

جنسی را فرمانروای گمنام همه ملت‌ها و جوامع دانسته‌اند. [۳]

در اندیشه دینی و تفکر شیعی نیز غریزه جنسی و میل برگرفته از آن، از نیرومندترین امیال انسانی است. [۴] از این رو در تفکر دینی به ارضای این نیاز از طریق ازدواج تأکید فراوان شده است. [۵] بر همین مبنا فقهای گرانقدر با الهام از آیات و روایات، ازدواج را در حالت عادی امری مستحب و برای کسانی که نیاز شدید جنسی دارند واجب می‌دانند. [۶] بدین ترتیب، اولین و با اهمیت‌ترین نهاد اجتماعی، یعنی خانواده، شکل می‌گیرد. این نهاد مقدس، علاوه بر تأمین نیازهای جسمی و روحی و روانی انسان، بستر مناسبی برای تولید نسل و پرورش آن است. از این رو، مهم‌تر از تشکیل خانواده، داشتن خانواده‌ای سالم، استوار، پاک، و همسری همراه، همدل و هم‌درد است.

تأمین این هدف، نیازمند حاکمیت اصولی بر زندگی زوجین است که ارکان اصلی خانواده را تشکیل می‌دهند. یکی از مهم‌ترین این اصول، تنظیم روابط جنسی زوجین است؛ زیرا به اعتراف روان‌شناسان، روابط جنسی همسران و نحوه آن می‌تواند آثار بسیار مهمی در سلامت روحی روانی زوجین و ایجاد خانواده و جامعه سالم داشته باشد، و یا عامل بسیار مؤثری در ایجاد اختلافات روحی روانی و از هم گسیختگی بنای خانواده و به تبع آن جامعه باشد. [۷] از این رو، تأمین سلامت خانواده به‌ویژه سلامت جنسی همسران امری ضروری است.

سلامت جنسی همسران، یعنی موقعیتی که در آن زوجین از یک رابطه سالم، مناسب و بهنجار جنسی بهره‌مند هستند، به‌گونه‌ای که وضعیت جسمی، روحی و رفتاری آنان مطلوب و حاکی از یک نوع هماهنگی، انس، محبت و در یک جمله، رضایت‌مندی (Satisfactory) از زندگی زناشویی (Married Life) باشد.

این پژوهش به دنبال شناسایی، بررسی و تحلیل آموزه‌های اصیل تفکر شیعی درباره سلامت جنسی و شیوه‌های تأمین آن در زندگی زوجین است تا بدین

نقش معناداری در استحکام خانواده و پیشگیری از اختلال زناشویی دارد. از این رو در تفکر شیعی، ارضای جنسی و رضایت‌مندی آن برای هر دو شریک رابطه جنسی اهمیت فراوانی دارد و به همین دلیل، آموزه‌های دینی برای تأمین این مهم توصیه‌های مشترک و مختص در برقراری روابط جنسی زوجین دارند که قابل توجه است. اهتمام فراوان به ارضای جنسی زن در روابط زناشویی و جنبه حقوقی برای آن قائل شدن [۱۲]، پرهیز از رد کردن درخواست‌های جنسی مرد از سوی زن و جدی گرفتن آن تا آنجا که به زن توصیه شده نباید به منظور رد درخواست جنسی شوهر نماز خود را طولانی کند [۱۳]، و جوب تمکین زن در برابر شوهر در فقه اسلامی نمونه‌هایی از توصیه‌های اسلامی در این زمینه است.

وظایف جنسی زن و شوهر: بر پایه تفاوت میل جنسی زن و مرد، در فقه اسلامی و احادیث شیعی در زمینه ارضای غریزه جنسی حقوق و تکالیف متفاوتی برای زن و شوهر وجود دارد. [۱۴] تبیین وظایف مشترک و مختص جنسی زن و مرد در راستای تفاوت میل جنسی آنان است که به آن اشاره خواهد شد.

تنظیم روابط جنسی: اعتدال و پرهیز از افراط و تفریط در شئون مختلف زندگی از توصیه‌های مهم اسلام است. میل جنسی یکی از نیرومندترین امیال انسانی است که تنظیم و رعایت اعتدال در پاسخگویی به این نیاز ضروری است. از این رو در تعالیم شیعی از افراط در ارضای غریزه جنسی نهی شده، و رعایت نکردن آن، مشکلات مختلفی را برای فرد و جامعه ایجاد می‌کند. به همین منظور در تعالیم دینی از برخی از عواملی که غریزه جنسی را تشدید می‌کنند نهی شده است [۱۵]؛ زیرا زیاده‌روی در این روابط، تأثیرات روان‌شناختی نامطلوبی بر افراد دارد.

پرهیز از کامیابی جنسی غیرمشروع: همان‌گونه که اشاره شد غریزه و میل جنسی یکی از واقعیت‌های ابعاد

وسيله اهميت سلامت جنسي زوجين در اندیشه شیعی مشخص شده و شیوه‌های تأمین آن در اختیار همسران که ارکان اصلی نهاد مقدس خانواده هستند، قرار گیرد.

مواد و روش کار

مواد تحقیق، احادیث مرتبط با مسائل جنسی در کتاب وسائل‌الشیعه بوده و روش آن، روش توصیفی از نوع تحلیل محتوای (Content analysis) به صورت تحلیل کیفی داده‌ها است.

نتایج

نگرش مثبت به غریزه جنسی و تأکید در ارضای آن: درباره غریزه جنسی و ارضای آن، دیدگاه‌های گوناگونی مطرح است. در یک نگرش، غریزه و میل جنسی ذاتاً پلید، زشت و شیطانی شمرده شده؛ زیرا آدمی را از رسیدن به کمال انسانی باز می‌دارد. از این رو، انزواطلبی و رهبانیت از توصیه‌های مهم این نظریه است. [۸] این در حالی است که در نگاه اسلامی و شیعی، غریزه جنسی به‌عنوان یک موهبت الهی تلقی شده و وسیله‌ای برای پاسخ‌گویی به نیاز لذت‌طلبی انسان و بقای نوع انسانی است. از این رو در اندیشه اسلامی و تفکر شیعی به ارضای این نیاز از طریق ازدواج [۹] تأکید فراوان شده و از انزواطلبی و رهبانیت نهی شده است [۱۰].

تفاوت ذاتی جنسی زن و مرد: وجود تفاوت جنسی زن و مرد از نظر ژنتیکی، هورمونی و اندام‌های جنسی و رشد جسمی، موضوعی است که در علوم مانند پزشکی مورد بررسی قرار می‌گیرد. علاوه بر آن، تفاوت‌هایی از نظر روان‌شناختی میان زن و مرد وجود دارد که در این زمینه نیز تحقیقات فراوانی انجام شده و یا در حال انجام است. در آموزه‌های دینی به این تفاوت‌ها اشاره شده، که یکی از مهم‌ترین آن‌ها تفاوت در تمایلات جنسی است. برتری کمی میل جنسی مرد و برتری کیفی میل جنسی زن، از نکات قابل توجه در متون دینی و مذهب شیعه است. [۱۱] توجه به این مهم،

در برخی اذهان و فرهنگ‌ها وجود دارد. از این رو، احادیث و روایات شیعی به شیوه‌های زیر این تلقی را محکوم و نگرش مثبت از روابط جنسی ایجاد می‌کنند:

۱-۱- روابط جنسی و امور پاک و طیب

امور طیب و پاک، اموری است که در شرع مقدس اسلام و مذهب شیعی مجاز شمرده شده‌است و طیب به معنای هر چیز دلچسب و مورد پسند طبع است.

اصل طیب آن است که حواس و نفس از آن لذت می‌برد. این واژه در قرآن کریم، هم به‌عنوان وصف انسان آمده به معنای پاک بودن از جهل، و اعمال زشت و داشتن عمل صالح، و هم وصف غیرانسان است، به معنای اموری که حلال و تا حد ممکن خالی از نقص باشد. [۱۷]

در روایات شیعی، داشتن روابط جنسی در فضای خانوادگی و با همسر از امور طیب و پاک شمرده شده‌است. پیامبر گرامی اسلام (ص) می‌فرماید: «چه شده‌است که گروهی چیزهای پاک و حلال را بر خود حرام می‌کنند؟ آگاه باشید که من شب‌ها می‌خوابم و ازدواج می‌کنم (آمیزش جنسی با همسر دارم) و در روز غذا می‌خورم. پس هر کس از سنت من روی گرداند، از من نیست». [۱۸]

بنابراین، نخستین گام در ایجاد تلقی مثبت درباره روابط جنسی، پاک و حلال شمردن آن است.

۲-۱- روابط جنسی و سنت پیامبران

پیامبران به‌عنوان بهترین برگزیدگان الهی برای هدایت بشر و بهترین الگوی انسان برای زندگی و ادامه حیات معرفی شده‌اند. [۱۹]

در احادیث شیعی، داشتن رابطه جنسی با همسر به‌عنوان یکی از سنت‌ها و رویه‌های پیامبران معرفی شده تا بدین طریق، نگرش مثبت از روابط جنسی با همسر تقویت شود. پیامبر گرامی اسلام (ص) می‌فرماید: «سه چیز از سنت و روش پیامبران است... از جمله کثرت روابط جنسی». [۲۰]

وجودی انسان است که باید ارضا گردد و برای ارضای این نیاز، شیوه‌های گوناگونی وجود دارد. آموزه‌های شیعی ضمن پذیرفتن این واقعیت، ازدواج را تنها راه موافق با طبع انسانی برای پاسخگویی به این نیاز می‌داند و هر گونه روابط جنسی در خارج از این ساختار را مغایر با عفت جنسی دانسته، به شکل‌های گوناگون مردم را از انحرافات جنسی باز می‌دارد [۱۶]؛ زیرا انحرافات جنسی، آسیب‌های شدیدی بر فرد و جامعه وارد می‌سازند.

بحث و نتیجه‌گیری

یکی از مباحث مهم در حوزه مسائل مربوط به غریزه جنسی، مسأله سلامت جنسی و شیوه‌های تأمین آن است؛ زیرا سلامت جنسی زوجین عامل بسیار مهمی در بهبود روابط گوناگون زوجین بوده، بخش عمده‌ای از مشکلات زناشویی را برطرف می‌کند و زمینه مناسبی برای شکل‌گیری خانواده سالم و تربیت افراد جامعه است. از این رو، اندیشمندان علوم گوناگونی مانند روان‌شناسی، علوم تربیتی، علوم اجتماعی، حقوق، پزشکی و... به تحقیق درباره سلامت جنسی و شیوه‌های تأمین آن پرداخته، هر یک به نوبه خود مباحث درخور توجهی به جامعه بشری ارائه کرده‌اند.

ادیان (Religions) به‌ویژه ادیان الهی (Divine Religions) نیز درباره سلامت جنسی و شیوه‌های تأمین آن، آموزه‌های ارزشمندی را ارائه کرده‌اند. این مهم در اندیشه شیعی از جایگاه ارزشمندی برخوردار است و برای تأمین آن از شیوه‌های زیر استفاده شده‌است:

۱- ایجاد نگرش مثبت از روابط جنسی

نخستین گام در روایات شیعی در جهت تأمین سلامت جنسی زوجین، ایجاد تلقی مثبت از روابط جنسی، و نفی هرگونه احساس گناه (Sinfulness) و یا شرم‌آور بودن آن (Indecent) در روابط همسران است. زشت بودن روابط جنسی یا داشتن احساس گناه از آن، از اموری است که در اثر سنت‌های غلط و یا برداشت‌های نادرست از دین

۳-۱- توصیه به دوست داشتن زنان

قرار دادن روابط جنسی در کنار حضور در مهمانی و برپایی نماز شب، بیانگر ارزشگذاری مذهب شیعه به روابط جنسی همسران است.

۵-۱- روابط جنسی به عنوان یک عمل عبادی

بی تردید بخشی از آموزه‌های دینی و اسلامی درباره مسائل عبادی است و عبادت در ادیان به طور عام و در اسلام و مذهب شیعه به طور خاص جایگاه ویژه‌ای دارد. [۲۶] در اندیشه شیعی، انسان به عنوان اشرف مخلوقات بوده [۲۷]، و هدف از خلقت او، عبودیت حق تعالی است [۲۸]. از این رو، تمام اوامر و نواهی الهی (مولوی و ارشادی) در راستای عبودیت هستند. در آموزه‌های شیعی، برقراری روابط جنسی با همسر به عنوان یک عمل عبادی محسوب شده، پاداش‌های فراوان اخروی بر آن مترتب شده است.

امام صادق علیه السلام می‌فرماید: «در زمان رسول خدا (ص) زنی به نام «حولاء» به پیامبر اکرم مراجعه می‌کند و از بی‌اعتنایی و روی گردانی همسر خود شکوه کرده، می‌گوید: ای رسول خدا، هر چه خودم را آماده و خوشبو می‌کنم، همسرم به من توجهی نمی‌کند. آن حضرت (ص) فرمودند: اگر شوهرت می‌دانست که با توجه به تو چه عائدش می‌شود این گونه عمل نمی‌کرد. سپس ادامه دادند... وقتی همسرت به تو توجه می‌کند دو فرشته در کنار او قرار می‌گیرد و او مانند کسی است که در راه خدا شمشیر کشیده است و زمانی که با تو آمیزش جنسی دارد گناهانش مانند برگ‌های درخت می‌ریزد و وقتی غسل می‌کند تمام گناهان از او کنده می‌شود». [۲۹]

در برخی احادیث، برخورداری از حسنات، ثواب صدقه و... به عنوان پاداش همسران در ازای برقراری روابط جنسی مطرح شده است [۳۰].

۲- تفاوت میل جنسی زن و مرد

اگر چه زن و مرد هر دو مخلوقات خداوند هستند، اما نظام خلقت میان آن‌ها تفاوت‌هایی را از لحاظ جسمی و روحی ایجاد کرده که یکی از مهم‌ترین آن‌ها تفاوت در

محبت، اصیل‌ترین میل و گرایش انسانی است و آثار مهمی در زندگی انسان به‌ویژه زندگی زناشویی دارد؛ زیرا محبت یک نوع تعلق و ارتباط وجودی میان محب و محبوب ایجاد می‌کند. [۲۱] این احساس درونی چنان نیرومند است که می‌تواند سلامت روابط زناشویی را تضمین کند. مهم‌تر از محبت، که حالت درونی است، اظهار آن است. در تعالیم شیعی، شیوه‌های گوناگونی به صورت کلامی و رفتاری برای ابراز محبت توصیه شده است. در آموزه‌های شیعی، دوست داشتن زنان از اخلاق انبیا شمرده شده و رابطه معناداری با ایمان که مهم‌ترین مقوله دینی و سرمایه انسانی است، دارد. امام صادق (ع) می‌فرماید: «هر کس محبتش به همسرش بیش‌تر باشد ایمانش به خدا بیش‌تر است». [۲۲]

بی‌تردید محبت و ابراز آن، مصادیق گوناگونی دارد که بخشی از آن به طور طبیعی در برقراری روابط جنسی همسران، خود را آشکار می‌کنند.

۴-۱- روابط جنسی به عنوان عامل لذت‌بخشی و نشاط

یکی از ابعاد وجودی انسان، بُعد لذت‌جویی (to enjoy) او است. درک لذت‌های گوناگون غریزی، عاطفی و روحی - روانی از طریق همنشینی، همکلامی، همخوابی، و یا از طریق دیدن، شنیدن، گفتن، بوییدن، لمس کردن و... و در نهایت هم‌آغوشی مشروع است؛ یعنی اوج لذت‌ها در لذاذذ جنسی است. این مهم در احادیث شیعی نه تنها مورد تأیید واقع شده، بلکه دامنه آن تا عالم آخرت نیز گسترده شده است. در احادیث وارد شده است: «لذیذترین چیزها، روابط جنسی است». [۲۳]

در روایت دیگری آمده است:

«مردم در دنیا و آخرت از هیچ چیز به اندازه روابط جنسی لذت نمی‌برند». [۲۴]

در حدیث دیگری امام باقر علیه السلام می‌فرماید: «نشاط مؤمن در سه چیز است، داشتن روابط جنسی با همسر، شرکت در مهمانی برادران دینی، و برپایی نماز شب». [۲۵]

استفاده از الفاظ مناسب، برقراری روابط غیرکلامی، تماس‌های بدنی، ملاحظه و شوخی‌های جنسی پیش از آمیزش، و... از جمله وظایف مشترک جنسی زوجین به منظور رضایت‌بخش بودن روابط جنسی است.

اما گذشته از آن، توصیه‌های خاصی به شوهر در احادیث به چشم می‌خورد که مهم‌ترین آن‌ها عبارتند از: پرهیز از هرگونه شتاب در آمیزش جنسی، داشتن درنگ و تأمل کافی در آمیزش، ملاحظه و پایان ندادن به آمیزش جنسی پیش از لذت بردن زن، و... [۳۳].

رعایت موارد فوق با توجه به برتری سائقه جنسی زن از جهت کیفی، نقش بسیار مهمی در ایجاد رضایت جنسی او دارد. خانم نوال السعداوی - که از زنان فمینیست عرب است - می‌گوید: «محمد(ص) از نظر درک مسائل جنسی و نیز از نظر توانایی و شهامت اعتراف به اموری که بیش‌تر مردان فرهیخته عرب به آن‌ها اعتراف نکرده یا از اعتراف به آن‌ها احساس مشقت کرده‌اند بر بیش‌تر مردان عصر جدید برتری دارد موضوع مدعیات جنسی از جمله‌ی این امور است [۳۴].»

۴- تبیین وظایف جنسی زن

همان‌گونه که اشاره شد سائقه و میل جسی مرد از نظر کمی نسبت به زن برتری دارد. بر همین اساس در روایات شیعی، وظایف و تکنیک‌های خاص جنسی نسبت به شوهر برای زن مشخص شده‌است.

لزوم پاسخگویی سریع به نیازهای جنسی شوهر، در حالتی که عذر شرعی نباشد، پرهیز از هرگونه حیا و بخل جنسی، فراهم کردن زمینه‌های برآورده شدن نیازهای جنسی شوهر در اوقات مناسبی از شبانه روز، توصیه به داشتن تمایل زیاد به آمیزش جنسی با شوهر، استفاده از لباس‌های زیبا و لوازم آرایشی، و... از وظایف جنسی زن در مقابل شوهر است که در راستای تأمین سلامت جنسی همسران عنوان شده‌است. بدیهی است رعایت موارد فوق تأثیر فوق‌العاده‌ای در لذت‌بخش بودن و سلامت روابط جنسی زوجین دارد. [۳۵]

میل جنسی زن و مرد است. گرچه این تفاوت از عوامل بیولوژیک ناشی می‌شود؛ اما با توجه به ویژگی هویت انسانی، تأثیر عوامل یادگیری در تنوع رفتار جنسی (Sex behavior) قابل انکار نیست. در مجموعه احادیث شیعی، تعالیمی وجود دارد که مفاد آن‌ها تبیین تفاوت میل جنسی زن و مرد و برتری آن‌ها نسبت به یکدیگر است؛ بدین معنا که میل جنسی مرد از جهت کمی بر زن برتری، و میل جنسی زن از جهت کیفی نسبت به مرد برتری دارد.

قرار گرفتن مرد در روابط جنسی در موضع فعال و زن در موضع انفعالی، تحریک‌پذیری سریع و نیاز بیش‌تر مرد به روابط جنسی، بردباری جنسی زن و بی‌میلی به روابط جنسی در یک سوم هر چرخه تقریباً یک ماهه از شواهد اختلاف کمی و کیفی میل جنسی زن و مرد است.

تأکید و اهتمام فراوان در ارضای جنسی زنان در روابط زناشویی و وجوب آن در مواردی که خطر آلوده شدن زن به گناه در کار باشد، قرار دادن حق همبستری که به موجب آن شوهر مجاز نیست بدون رضایت زن بیش از ۴ ماه از همبستر شدن با وی خودداری ورزد [۳۱] از یک سو، و اهتمام بیش‌تر به ارضای جنسی مرد در قیاس با ارضای جنسی زن از سوی دیگر، و جدی گرفتن آن توسط زن از اموری است که در روایات توصیه شده‌است. در بعضی از روایات به زنان توصیه گردیده که حتی اگر در حال نماز هستند نباید به منظور رد درخواست جنسی شوهر نمازشان را طولانی کنند. همچنین وجوب تمکین جنسی زن در برابر شوهر که در فقه و حقوق اسلامی وجود دارد از شواهد تفاوت میل جنسی زن و شوهر است. [۳۲]

۳- تبیین وظایف جنسی شوهر

به منظور لذت‌بخش بودن روابط جنسی زوجین و بر پایه تفاوت جنسی آن دو از حیث کمی و کیفی در احادیث شیعی، وظایف و تکنیک‌های جنسی مشترک و مختص برای زن و شوهر وجود دارد. داشتن ارتباط کلامی و

۵- ضابطه‌مندی (اعتدال) در روابط جنسی

بی‌تردید افراط و تفریط در هر امری ناپسند است و پیامدهای ناگواری را به دنبال خواهد داشت. در روایات به این مهم در روابط جنسی نیز تأکید شده است. پیروی بیش از حد از شهوت جنسی و خروج از اعتدال از یک سو، و خمود و سستی ورزیدن در پاسخ به نیازهای جنسی از سوی دیگر، از اموری است که در احادیث شیعی از آن نهی شده است. به مردان توصیه شده که زیاده‌روی در آمیزش جنسی عامل پیری و فرسودگی، و مانع طولانی شدن عمر، و باعث محنت است [۳۶].

توصیه‌ها و برخوردها اولیای دین در مذمت کسانی که به رهبانیت و انزواطلبی روی آورده‌اند از دیگر رهنمودهای شیعی برای تعدیل غریزه جنسی به منظور تأمین سلامت جنسی زوجین است.

۶- پرهیز از کامیابی جنسی نامشروع (Paraphilia)

در احادیث شیعی، کامیابی جنسی فقط در ارتباط با همسر قانونی و شرعی مجاز است و هرگونه بهره‌برداری جنسی در فضای بیرون از خانواده با غیرهمسر شرعی و قانونی ممنوع است. از این رو، داشتن هرگونه روابط جنسی غیرمشروع که در ادبیات دینی از آن‌ها با عنوان زنا (Adultry)، لواط (Pederasty)، مساحقه (Lesbienism)، استمناء (Masturbation)، و آمیزش با حیوانات (zoophilia) تعبیر شد، ممنوع است و مرتکبین با مجازات بسیار سختی مواجه خواهند شد، علاوه بر آن، کنترل چشم‌ها و پرهیز از نگاه خیره‌کننده توأم با لذت، دقت در شیوه سخن گفتن زن و مرد نامحرم، رعایت حجاب و پوشش شرعی، پرهیز از خلوت کردن زن و مرد بیگانه، و ممنوعیت تبرج و آرایش در فضای بیرون از خانواده، از رهنمودهای شیعی در راستای تأمین سلامت جنسی زوجین است [۳۷].

به طور کلی، اهمیت و جایگاهی که اسلام برای انسان قائل است و او را به‌عنوان جانشین خداوند معرفی می‌کند، برای رسیدن به این مقام، در آفرینش او ترکیب خاصی از انواع استعدادها و ظرفیت‌ها قرار داده تا با به

فعلیت رساندن هماهنگ آن‌ها به این مقام بار یابد غریزه و میل جنسی یکی از این استعدادهای خداوندی است. این غریزه، علاوه بر پاسخگویی به نیاز، لذت‌طلبی انسان‌ها، فلسفه اصلی آن، تداوم و بقای نسل انسانی در راستای فلسفه خلقت می‌باشد، به همین دلیل برای به فعلیت رساندن آن، آیین مقدس اسلام تعالیم ارزشمندی را به جامعه بشری ارزانی داشته تا در پرتو آشنایی و عمل به آن‌ها بشر راه کمال و رشد خود را طی کند. از این رو، آموزه‌های شیعی با تبیین:

۱- ماهیت غریزه جنسی و ویژگی‌های آن،

۲- لزوم پاسخگویی مشروع و منطقی به آن (ازدواج)،

۳- ایجاد تلقی مثبت از روابط جنسی و نفی احساس گناه و دادن رنگ معنوی به آن،

۴- تبیین وظایف مشترک و مختص جنسی زوجین نسبت به یکدیگر،

۵- پرهیز از هرگونه روابط جنسی در خارج از محدوده خانواده،

۶- خودداری از اموری که به نوعی زمینه را برای بهره‌مندی از روابط جنسی نامشروع، فراهم می‌کند، زمینه را برای بهره‌مندی زوجین از رابطه سالم جنسی فراهم می‌کنند.

پیشنهاد

با توجه به آموزه‌های غنی اسلام، به‌ویژه مذهب شیعه، ضروری است برای آشنایی و استفاده از این آموزه‌ها در ابعاد گوناگون زندگی، همواره به متون دینی به‌ویژه متون شیعی مراجعه کنیم تا به حیات واقعی انسانی دست یابیم.

منابع

۱. مؤمنون آیات ۱۴-۱۲
۲. بقره آیه ۳۰
۳. کارل، الکسیس، راه و رسم زندگی و نیایش، ترجمه پروین دبیری، اصفهان، چاپخانه فردوسی، چهارم ۱۳۵۸ ص ۶۰
۴. ر.ک، الآمدی، عبدالواحد، غررالحکم و دررالکلم، قم، دفتر تبلیغات اسلامی ۱۳۶۶ ج ۱ ص ۲۰۴، ح ۴۴۳
۵. حر عاملی، محمد بن حسن، وسائل الشیعه، تحقیق عبدالرحیم ربانی شیرازی، بیروت دار احیاء التراث العربی، ۱۹۹۱ ج ۱۴ صفحات ۳ و ۵ و ۸ و ۲۴ و....
۶. خمینی، روح الله تحریر الوسیله، قم، دارالعلم، ۱۳۶۲ ج ۲، ص ۲۱۱
۷. ر.ک خلاصه مقالات، سومین کنگره سراسری خانواده و سلامت جنسی، تهران، دانشگاه شاهد، ۱۳۸۶
۸. ر.ک الدنبرگ، هرمان، فروغ خاور، ترجمه بدرالدین کتابی، تهران، اقبال، سوم ۱۳۵۸ ص ۳۶۴ و جان بی ناس، تاریخ جامع ادیان، ترجمه علی اصغر حکمت، تهران، انتشارات علمی و فرهنگی نهم ۱۳۷۷ صفحات ۱۷۱-۱۷۰
۹. ازدواج دائم و موقت
۱۰. حر عاملی، محمد بن حسن، وسائل الشیعه، ج ۱۴ صفحات ۲۳۱ و ۲۴۸ و ۲۶۰ و ۲۶۱ و...
۱۱. همان صفحات ۴۰ و ۴۲ و ج ۱۵ ص ۴۵۲
۱۲. همان ج ۱۴ ص ۱۰۰
۱۳. همان ص ۱۱۷
۱۴. همان
۱۵. همان صفحات ۱۳۴ و ۱۴۲ و ۱۴۳ و ۱۸۵
۱۶. همان
۱۷. ر.ک قریشی، علی اکبر، قاموس قرآن، تهران، دارالکتب الاسلامیه ۱۳۶۱ ج ۴ صفحات ۲۶۰-۲۵۷
۱۸. وسائل الشیعه ج ۱۴ ص ۷۴
۱۹. ممتحنه آیه ۶۰ و احزاب آیه ۳۳
۲۰. وسائل الشیعه ج ۱۴ ص ۴
۲۱. طباطبایی، محمد حسین، المیزان، جامعه مدرسین حوزه علمیه قم دوره‌ی دو جلدی ج ۱ ص ۴۱۱
۲۲. وسائل الشیعه ج ۱۴ ص ۱۰ و ۷۷
۲۳. همان ص ۱۰
۲۴. همان
۲۵. همان ص ۴۴۳
۲۶. ر.ک جوادی آملی، عبدالله اسرار عبادت، اسراء
۲۷. مؤمنون آیه ۲۳
۲۸. ذاریات آیه ۵۱
۲۹. وسائل الشیعه ج ۲۰ ص ۱۰۸
۳۰. همان ج ۱۴ صفحات ۴۰ و ۴۲ و ۷۵ و ۷۷ و ۸۳
۳۱. همان صفحات ۸۲ و ۸۳ و ۱۰۰ و ۱۱۷ و ج ۲ ص ۱۴۱
۳۲. همان ص ۱۱۷
۳۳. همان صفحات ۷۷ و ۸۲ و ۸۳ و ۱۲۶
۳۴. افرقار، علی (۱۳۷۸) «صوره المرأه فی الكتابات العربیه المعاصره» در بولتن مرجع (۴) فمینیسم ص ۲۰۱-۱۶۰، مدیریت مطالعات اسلامی و مرکز مطالعات فرهنگی بین‌المللی، تهران، انتشارات بین‌المللی الهدی
۳۵. وسائل الشیعه ج ۱۴ صفحات ۱۰ و ۱۴ و ۱۵ و ۴۹ و ۱۱۲
۳۶. همان ص ۱۷۹ و ج ۲۰ ص ۲۱
۳۷. همان ج ۱۴ صفحات ۱۷۲ و ۳۵۱ و ۳۵۶.